

Arnhem, evaluatie ondernemersfonds

Gemeente Arnhem

Arnhem, evaluatie ondernemersfonds

Gemeente Arnhem

Rapportnummer: 205X00626.080146_2

Datum: 17 juni 2014

Contactpersoon opdrachtgever: De heer M. Kop

Projectteam: Stefan van Aarle

Bron foto: Gemeente Arnhem

Beknopte inhoud: In de gemeente Arnhem wordt sinds 2010 gewerkt met een fonds voor ondernemers, dat wordt gevoed door een OZB-opslag. Bij de start van het ondernemersfonds hebben betrokken partijen de afspraak gemaakt om medio 2014 het functioneren van het ondernemersfonds te evalueren. Er zijn hiervoor gesprekken gevoerd met (vertegenwoordigers van) ondernemers en direct betrokkenen. In voorliggende rapportage worden resultaten, conclusies en aanbevelingen gepresenteerd.

BRO
Hoofdvestiging
Postbus 4
5280 AA Boxtel
Bosscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400
F +31 (0)411 850 401
E info@bro.nl

B | **RO**
Ruimte | om *in* te leven

Inhoudsopgave	pagina	Inhoudsopgave	pagina
Management summary	3	Bijlagen	
		Gesprekspartners evaluatie ondernemersfonds Arnhem	
		Samenvatting gespreksverslagen	
Inleiding	5		
Conclusies en aanbevelingen	7		
Conclusies	9		
Aanbevelingen	14		
Verantwoording	21		
De uitgangspunten	23		
Start van het ondernemersfonds	23		
Organisatie	24		
Werking van het ondernemersfonds	24		
Inkomsten en uitgaven	26		
Activiteiten	26		
Resultaten gespreksronde	27		
Introductie	27		
Algemene conclusies	27		

MANAGEMENT SUMMARY

Vanaf 2010 heeft Arnhem de beschikking over een fonds met als doel om gezamenlijke activiteiten en projecten van ondernemerscollectieven te financieren. Alle ondernemers (inclusief vastgoedeigenaren van een niet-woning) dragen financieel bij en de middelen die vrijkomen staan ter beschikking van de Stichting Ondernemersfonds Arnhem (SOFA). SOFA stelt het budget vervolgens beschikbaar ter financiering van de basistaken van het binnenstadsmanagement (SBA), het collectief van bedrijventerreinen (StAB) en aan overige ondernemersprojecten. Voorliggende evaluatie kijkt terug op de eerste convenantperiode. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met allerlei betrokkenen bij het ondernemersfonds.

Uit vrijwel alle hoeken komen bemoedigende geluiden ten aanzien van de toegevoegde waarde van een ondernemersfonds en de resultaten uit de eerste jaren. Het ondernemersfonds heeft aantoonbaar een bijdrage geleverd aan de programmering van projecten en activiteiten in de stad. Verdeeld over 47 projecten is er aan ruim € 1,1 miljoen aan subsidies toegekend. Daarnaast hebben SBA en StAB geïnvesteerd in de aantrekkelijkheid van respectievelijk de binnenstad en de bedrijventerreinen. Wat achterblijft, is de zo gewenste creativiteit / het innoverend vermogen van ondernemerscollectieven. Het stimuleren hiervan vormt één van de grote uitdagingen.

Daarnaast bevestigt de evaluatie 'het gevoel' van veel gesprekspartners dat de ondernemersprojecten met name betrekking hebben op de evenementensector. Oorzaak hiervan is de sterke focus (overigens volgens afspraak bij de start) van de SOFA op de economische effecten van projecten. Dit leidt echter tot belemmeringen voor diverse gebieden en collectieven als het gaat om de toegang tot de middelen. Een gezonde discussie over het bieden van meer maatwerk en een verbreding van de bestedingsdoeleinden is gewenst.

De huidige methode, een opslag op de OZB van niet-woningen, ter financiering van het ondernemersfonds kan op steun rekenen. Kanttekening daarbij is dat de bijdrage per individu in Arnhem in vergelijking tot andere gemeenten in Nederland met een vergelijkbare systematiek onder het ondernemersfonds aan de beperkte kant is. Een verhoging van het budget kan als impuls dienen voor de hoge ambities.

Met betrekking tot het functioneren van het ondernemersfonds biedt het rapport nog diverse andere waardevolle inzichten. Allereerst dient er de komende jaren (bij voortzetting) geïnvesteerd te worden in de bekendheid van het ondernemersfonds. Diverse sectoren en gebieden die wél een bijdrage leveren aan het fonds maken geen gebruik van de mogelijkheden aan de uitgavenkant. In het rapport worden diverse suggesties gedaan. Die hebben bijvoorbeeld betrekking op de organisatorische samenstelling van de SOFA. Met betrekking tot de zichtbaarheid kunnen elders in het land zinvolle lessen worden opgedaan.

Alle ondernemersfondsen worstelen in de eerste periode met de positionering in de stad en de zichtbaarheid voor ondernemers.

Deze evaluatie dient tevens als startpunt te dienen voor een discussie over de rol van de SOFA in relatie tot de samenwerkingsentiteiten SBA en StAB. Deze laatste organisaties ervaren hinder van een extra bestuurslaag ter beoordeling van de eigen activiteiten. Ook voor de SOFA is de huidige situatie niet optimaal. In het rapport worden meerdere alternatieven geschetst.

Samenvattend zijn er voldoende aanknopingspunten om het ondernemersfonds in Arnhem voort te zetten. Sterker nog, ondernemerscollectieven zijn in grote mate afhankelijk van het fonds. De toekomst biedt legio kansen om het fonds nog nadrukkelijker op de kaart te zetten in relatie tot de ambities van de stad Arnhem.

INLEIDING

Aanleiding

Ook de ondernemerscollectiviteiten binnen de gemeente Arnhem hadden voor 2010 te kampen met de problematiek van 'freeriders'. Dit is een modern begrip voor ondernemers die wel profiteren van de activiteiten van een collectief (zoals een ondernemersvereniging) maar daar geen financiële bijdrage aan leveren. In navolging van veel andere gemeenten in Nederland is daarom een aantal ondernemerscollectieven medio 2009 met het initiatief gekomen om een gemeentebreed ondernemersfonds in te voeren.

Daar komt bij dat de gemeente Arnhem de Stichting Binnenstadsmanagement Arnhem (SBA) en de Stichting OKA-Services (anno 2014 Stichting Bedrijventerreinen Arnhem (StAB) genoemd) financieel heeft ondersteund in de opstartperiode. Vanaf de start is hieraan de voorwaarde gekoppeld dat na de aanlooperperiode het bedrijfsleven zélf de financiën opbrengt.

Het college heeft op verzoek van het georganiseerde bedrijfsleven de mogelijkheden onderzocht om een collectieve heffing in te voeren, waardoor ondernemers verplicht zijn mee te betalen aan activiteiten die voor een collectief van ondernemers van belang zijn.

Uiteindelijk heeft de gemeenteraad van de gemeente Arnhem op 8 februari 2010 ingestemd met de oprichting van een ondernemersfonds. Met de middelen uit het fonds kunnen ondernemers met

eigen projecten en activiteiten een bijdrage leveren aan de economische ontwikkeling van de stad.

Het ondernemersfonds wordt gevoed met gelden afkomstig uit een opslag op de onroerendezaakbelasting (OZB) voor niet-woningen en is stadsbreed. Dat betekent dat iedereen die in Arnhem OZB voor niet-woningen betaalt als ondernemer wordt gezien en dus een bijdrage levert aan het fonds. Het tarief per belastingplichtige is afhankelijk van de waarde van het vastgoed (WOZ-waarde) en varieert van enkele Euro's per jaar tot duizenden Euro's per jaar in de uiterste gevallen. Het beheer van de financiële middelen is in handen van de Stichting Ondernemersfonds Arnhem (SOFA).

Doelstelling

Onderdeel van het raadsbesluit uit 2010 is de afspraak dat in 2014 een eindevaluatie plaatsvindt naar de resultaten uit de eerste jaren en de gemaakte afspraken. In ieder geval komen onderstaande zaken in de evaluatie aan de orde:

- De economische effecten van de projecten en activiteiten.
- De duidelijkheid en mate van overeenstemming met de doelstelling van de geselecteerde criteria voor toekenning van bijdrage voor projecten.
- De informatie op grond waarvan het bestuur beslissingen neemt.
- De rol van bestuursadviseurs.
- De spreiding in aanvragers en type aanvragers.
- De type ingediende projecten.
- De spreiding van de financiële bijdragen.

Uit de evaluatie moet blijken of het zinvol en wenselijk is om in de huidige (of eventueel een gewijzigde opzet) door te gaan of te stoppen met het ondernemersfonds. Dat houdt in dat er tevens aanbevelingen worden gedaan op basis van de resultaten van het onderzoek. Bij het formuleren van de aanbevelingen is nadrukkelijk rekening gehouden met het functioneren van gelijksoortige ondernemersfondsen in Nederland.

Onderzoeksopzet

Het bestuur van de SOFA heeft reeds zelf een evaluatie uitgevoerd naar de resultaten uit de eerste jaren (2010-2013). Het betreft een feitelijke weergave van de prestaties van het ondernemersfonds, zoals de uitgevoerde projecten en een overzicht van inkomsten en uitgaven. Aan BRO is de vraag gesteld om verder in te zoomen op het functioneren van het ondernemersfonds in de jaren sinds de oprichting.

De basis voor de conclusies en aanbevelingen in deze rapportage wordt gevormd door een uitgebreide interviewronde langs direct en indirect betrokkenen bij het ondernemersfonds. Voorafgaand aan het onderzoek is samen met de gemeente Arnhem een zorgvuldige lijst opgesteld van te interviewen personen. Deze is opgenomen in de bijlagen.

In individuele en groepsgesprekken is uitvoerig gesproken over het functioneren, bijvoorbeeld als het gaat om de samenwerking tussen ondernemers, de wijze van heffing, de wijze van projectaanvragen, de verdeling van de uitgaven en suggesties voor verbetering.

Opzet rapportage

De rapportage bestaat uit twee delen. Het eerste deel betreft de conclusies en de aanbevelingen van het onderzoek. Daarna volgt de verantwoording voor dit deel met de resultaten van het onderzoek. Het betreft de uitkomsten van de individuele en groepsgesprekken. Daarvoor wordt in het kort de werking van het ondernemersfonds geschetst.

In de bijlagen bij het rapport is onder andere een overzicht opgenomen met de resultaten per gesprekspartner.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Conclusies

Algemeen

Draagvlak voor collectieve financiering

De grootste ondernemerscollectieven in de stad zijn overtuigd van de stelling dat een collectieve financiering van ondernemers in projecten ter stimulans van de stedelijke economie niet meer is weg te denken uit Arnhem. Samenwerking en gedeelde financiering zijn in de ogen van de vertegenwoordigers van ondernemers noodzakelijk om de aantrekkingskracht van Arnhem te versterken. Zeker in tijden waarin de lokale economie als gevolg van meerdere macro-economische ontwikkelingen onder vuur ligt.

Toegevoegde waarde voor ondernemersklimaat

Het ondernemersfonds in Arnhem is van start gegaan in 2010 en heeft sinds de invoering voor meerdere collectieven en gebieden een essentiële positie verworven als het gaat om de financiering van activiteiten. Een toegevoegde waarde die veelvuldig wordt aangehaald, is het feit dat alle ondernemers en eigenaren bijdragen aan projecten en activiteiten die de Arnhemse economie een impuls dienen te geven. 'Freeriders', zij die wel profiteren maar niet bijdragen, zijn verleden tijd. Voor de ondernemersorganisaties in de stad is zekerheid ontstaan over de inkomsten met positieve energie als gevolg.

Stimulans aan activiteiten en economie

Een analyse van de feitelijke prestaties van het ondernemersfonds in de periode 2010-2013 leidt onmiskenbaar tot de conclusie dat er

een breder en gevarieerder programma van ondernemers in de stad is ontstaan. Sinds de invoering zijn de Stichting Binnenstadsmanagement Arnhem (SBA) en Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB) – voorheen OKA Services – verder geprofessionaliseerd. Bovendien is er voor € 1,1 miljoen aan subsidies voor overige ondernemersprojecten toegekend. Het laatste bedrag is verdeeld over 47 projecten.

Methode

Huidige methode kan rekenen op steun

Omtrent de financieringsmethode van het ondernemersfonds, namelijk een opslag op de OZB voor niet-woningen, bestaat eensgezindheid. Uit de gespreksronde komen positieve geluiden. Als voordelen worden onder ander genoemd dat de kosten voor inning verwaarloosbaar zijn, de methode rechtvaardig is in relatie tot ondernemers en eenvoudig is uit te leggen.

Eveneens is er steun voor de huidige stadsbrede aanpak. In Arnhem is de keuze gemaakt om de stedelijke economie centraal te stellen bij de beoordeling van projecten. Diverse andere ondernemersfondsen (onder andere Utrecht, Delft, Leiden en Gouda) werken volgens een gebiedsgerichte aanpak. Dat wil zeggen dat de middelen terugvloeien naar de wijken / gebieden waar de middelen zijn opgehaald. In termen van ondernemersfondsen hebben we het dan over 'trekkingsgebieden'. Uit de evaluaties van deze fondsen blijkt juist dat deze aanpak als nadelig voor de stedelijke economie wordt ervaren.

Individuele bijdrage relatief beperkt

Geen van de gesprekspartners is geschrokken over de hoogte van de jaarlijkse individuele bijdrage aan het ondernemersfonds. Sterker nog, de geluiden neigen eerder richting de stelling dat het bedrag aan de lage kant is. Dit blijkt tevens uit een vergelijking van de situatie in Arnhem met enkele andere ondernemersfondsen in Nederlands met dezelfde methode als grondslag.

Tabel: bijdrage aan ondernemersfondsen diverse gemeenten per €100.000 WOZ

Gemeente	Voeding ondernemersfonds gebruiker	Voeding ondernemersfonds eigenaar	Voeding ondernemersfonds totaal
Arnhem	€ 8,-	€ 8,-	€ 16,-
Assen	€ 16,-	€ 20,-	€ 36,-
Leek	€ 20,-	€ 10,-	€ 30,-
Meppel	-	-	€ 35,-
Groningen	€ 17,50	€ 17,50	€ 35,-
Utrecht	€ 22,50	€ 27,50	€ 50,-
Delft	€ 15,50	€ 15,50	€ 31,-
Leeuwarden	-	-	€ 27,-

In de praktijk gaan de discussies over een bedrag van € 25,- tot € 50,- per € 100.000,- WOZ-waarde. Van alle onderzochte steden is de bijdrage per ondernemer in Arnhem het laagste.

Kijken we naar buurgemeente Nijmegen dan zijn de bedragen per individu niet inzichtelijk. Nijmegen begon het ondernemersfonds ooit met € 1,5 miljoen (2007), daarna € 1 miljoen (2010), € 900.000 (2011), € 800.000 (2012-2013) en € 600.000 in 2014. Daarbij is be-

paald dat de vrijval terugvloeit naar de ondernemers, via vermindering OZB-niet woningen.

Door een hogere individuele bijdrage komen er meer middelen voor overige ondernemersprojecten beschikbaar. De huidige € 355.000,- op jaarbasis is inderdaad aan de beperkte kant. Dit blijkt ook uit het feit dat de SOFA regelmatig slechts een deel van het gevraagde budget toekent.

Bij het interpreteren van de inkomsten zijn echter ook twee kanttekeningen te plaatsen. Allereerst heeft ieder ondernemersfonds een eigen werking. Soms wordt gekozen voor het opdelen van de gemeente in meerdere trekkingsgebieden (sterk gebiedsgericht), soms voor een gemeente brede oriëntatie. Bovendien is het lang niet altijd het geval dat alle inkomsten ook daadwerkelijk worden uitgegeven. In bijvoorbeeld Delft, Groningen, Leeuwarden en Leiden was er ten tijde van de evaluatie nog een behoorlijk bedrag beschikbaar (20 tot 50% van de totale inkomsten). Meer geld betekent niet automatisch meer projecten.

De organisatie

Het ondernemersfonds is onvoldoende bekend

Er zijn zeker ook kritische geluiden als het gaat om het functioneren van het ondernemersfonds. Unaniem blijkt uit de woorden van de gesprekspartners dat het ondernemersfonds / het bestaan van de SOFA onvoldoende bekend is onder individuele ondernemers enerzijds en diverse ondernemerscollectieven anderzijds. Dit blijkt tevens uit de spreiding van aanvragen. Sectoren zoals onderwijs,

zorg en sport weten de weg naar het ondernemersfonds niet te vinden. Naast sectorale achterblijvers, zijn er tevens diverse gebieden die nog geen aanvraag hebben gedaan.

Bovenstaande leidt tot de conclusie dat de betrokkenen bij het ondernemersfonds (SOFA, gemeente, ondernemerscollectieven) onvoldoende het bestaan en de mogelijkheden van het ondernemersfonds uitdragen.

SOFA overbodige schakel in relatie tot SBA en StAB

Tijdens de gesprekken is veel aandacht uitgegaan naar de huidige verdeling van het budget, waar overigens bij de start bewust voor is gekozen. Bij alle partijen worden vraagtekens gesteld bij de huidige methode, waarbij de inkomsten van het ondernemersfonds zijn verdeeld over de financiering van de basisactiviteiten van de SBA, de basisactiviteiten van de StAB en het resterende deel voor overige ondernemersprojecten waaruit alle ondernemerscollectieven in de stad een aanvraag kunnen doen.

Zowel SBA als StAB ervaren hinder van een extra bestuurslaag ter beoordeling van de eigen activiteiten. De tussenkomst van de SOFA heeft voor beide stichtingen geresulteerd in een toegenomen bureaucratie en verantwoordingsplicht. Immers, wanneer het jaarprogramma met bijbehorende begroting door het eigen bestuur van ofwel SBA ofwel StAB akkoord is bevonden, is ook het bestuur van de SOFA gerechtigd er een uitspraak over te doen aangezien zij subsidieverstrekker zijn.

Op haar beurt vormt de controle van SBA en StAB voor de SOFA een extra ballast waar slechts beperkt invloed op is uit te oefenen. Meer dan het stellen van een aantal kritische vragen aan de besturen ten aanzien van het programma en de begroting gebeurt in de praktijk niet.

De gemeente Arnhem herkent bovenstaande geluiden en vraagt eveneens om een kritische toets van de huidige situatie.

Verbreding organisatiestructuur

Sinds de oprichting wordt het bestuur van de SOFA gevormd door afgevaardigden uit de oprichtingsgroep. Het bestuur vormt het enige formele bestuursorgaan binnen de stichting. Wat rest is een adviseursfunctie van de gemeente Arnhem. Het wegvallen van de adviseursfunctie van de Kamer van Koophandel per januari 2014 is een verlies. Juist de Kamer speelde een neutrale rol en was bij uitstek in staat om brede ondernemersbelangen te waarborgen. Er is geen partij die deze rol kan overnemen.

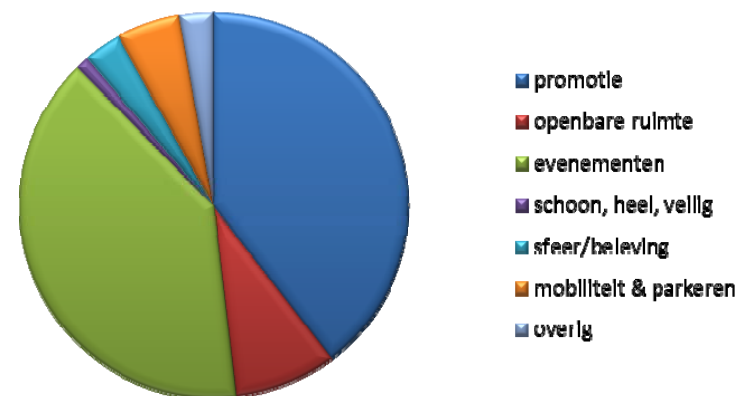
Daarnaast blijkt dat diverse sectoren die wél een bijdrage leveren aan het ondernemersfonds in de praktijk de weg naar de SOFA niet of nauwelijks te vinden. Zojuist is dit reeds benoemd. Een groot aantal gesprekspartners stelt dat de betrokkenheid van deze sectoren vergroot kan worden door organisatorische vertegenwoordiging binnen de SOFA.

De activiteiten

Te sterke focus op economische effecten

Alle organisaties, inclusief de SOFA, merken op dat de evenementensector en de binnenstad dominant zijn in de lijst van projecten. Een analyse van de goedgekeurde aanvragen door de SOFA over de periode 2010-2013 bevestigt de dominantie van evenementen (zie grafiek hiernaast). De dominantie van de binnenstad blijkt uit de eigen evaluatie van de SOFA. De oorzaak hiervan hangt samen met het criterium van het ondernemersfonds dat er sprake dient te zijn van 'meetbare economische effecten tijdens of na het project'. Voor projecten die tot doel hebben om meer publiek aan te trekken (zoals evenementen) is deze exercitie eenvoudiger te maken dan voor projecten waar de relatie tussen het project en het economisch effect minder direct opgaat (beheer openbare ruimte, veiligheid, bewegwijzering et cetera). Juist aan deze laatste voorbeelden bestaat voor enkele ondernemerscollectieven en gebieden een behoefte.

Verdeling budget SOFA 2010-2013 naar thema

Eigen bewerking BRO op basis van evaluatierapport SOFA

Echter, voor financiële middelen kan maar moeizaam een beroep worden gedaan op het ondernemersfonds in de huidige situatie. Er klinkt daarom een oproep om de criteria te versoepelen en met name meer gebiedsgericht in te steken. Immers zijn de behoeften van ondernemers sterk afhankelijk van het type locatie en het type onderneming. Laat ondernemers vooral zelf op democratische wijze besluiten waar zij behoefte aan hebben.

Meer innovatie verwacht

Bij de subsidieverstrekking wordt voorrang verleend aan nieuwe c.q. innovatieve activiteiten met een te verwachten blijvend effect. De direct betrokkenen bij het ondernemersfonds (SOFA, vertegenwoordigers oprichtingsgroep en gemeente) zijn niet tevreden als het gaat om het bereiken van deze doelstelling. Er heerst teleurstel-

ling over de creativiteit en het innoverend vermogen bij ondernemers en ondernemerscollectieven. Bovendien valt het de direct betrokkenen op dat het met name de gevestigde collectieven (zij die ook voor het bestaan van het ondernemersfonds actief waren) zijn die een beroep doen op het ondernemersfonds. Het organiserend vermogen (nieuwe samenwerkingsvormen) loopt met andere woorden ook niet over van vernieuwing.

Overigens speelt het bovenstaande in vergelijkbare mate bij andere ondernemersfondsen in Nederland. Bestaande projecten en activiteiten maken een professionaliseringsslag, maar nieuwe projecten zijn in de minderheid. Ervaring leert dat er een causale relatie bestaat tussen de mate van innovatie en de bekendheid van het ondernemersfonds. Naarmate de bekendheid van het bestaan van het ondernemersfonds toeneemt, komen er aanvragen van nieuwe collectieven.

Tevredenheid over systematiek van projectaanvragen

Hoewel er op onderdelen verbeterpunten zijn te benoemen, heerst er bij de organisaties die ervaring hebben met het indienen van een projectaanvraag tevredenheid over de helderheid van de criteria en het verloop van het proces. Het formulier is voor ondernemers relatief eenvoudig in te vullen. Dat het secretariaat van de SOFA daarbij behulpzaam kan zijn, dient echter beter gepromoot te worden zodat het ook voor kleinere collectieven toegankelijk(er) wordt. De feedback van de SOFA met betrekking tot de inhoud van de aanvraag (bij afwijzing / toewijzing) wordt positief beoordeeld. Het feit dat er ruimte is voor een tweede kans is voor ondernemerscollectieven prettig.

Uitwisseling tussen gebieden zwak

De evaluatie toont aan dat de uitwisseling van informatie tussen de regelmatige aanvragers en tussen gebieden in de stad verbeterd kan worden. Ondernemerscollectieven kunnen meer van elkaars ervaringen profiteren door bijvoorbeeld succesvolle projecten te delen, elkaar op ideeën te brengen en gezamenlijk investeringen te doen. De collectieven in de stad functioneren in de huidige situatie nog teveel als afzonderlijke eilanden.

Partijen in de stad zien een nadrukkelijker rol voor de SOFA weggelegd om proactief (in tegenstelling tot reactief) met ideeën te komen / kansen te benoemen aangezien de bestuursleden de 'voelsprietten' vormen van ondernemend Arnhem en alle aanvragen voorbij zien komen en zodoende 'eenvoudig' relaties kunnen leggen.

Grote OZB-betalers zien kansen

'Onbekend is onbemind'. Deze stelling is symbolisch voor de gesprekken met enkele grote betalers aan het ondernemersfonds. Eensgezindheid werd door de grotere betalers aangegeven dat het bestaan van een fonds van, voor en door ondernemers niet bekend is in de stad. Ondanks dat dit geïnterpreteerd kan worden als een kritiek aan ondernemersvertegenwoordigers, hadden de gesprekken een positief karakter. De essentie en noodzaak van het ondernemersfonds werden onderschreven en tijdens de gesprekken ontstonden er direct ideeën voor projecten. Exemplarisch daarvoor is het idee van de onderwijsinstelling HAN voor het openen van een 'businesspoint' in de binnenstad voor ondersteuning aan ondernemers.

Aanbevelingen

Algemeen / zichtbaarheid

Ondernemersfonds voortzetten

Het ondernemersfonds in Arnhem heeft aantoonbaar bijgedragen aan de investeringen in projecten door ondernemers met positieve effecten voor de Arnhemse economie. Een directe causale relatie tussen de projecten van het ondernemersfonds en de economische ontwikkeling van de stad Arnhem is niet aan te tonen. Daarvoor zijn er teveel macro-economische invloeden. Feit is wel dat het activiteitenprogramma in de stad is verbreed. Daarnaast schuilt het voordeel in de aanpak van freeriders. Bovendien ontstaan er nieuwe samenwerkingen, is het voor de Stichting Binnenstadsmanagement Arnhem (SBA) en Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB) – voorheen OKA Services – mogelijk om een langetermijnvisie te ontwikkelen en lange termijn verplichtingen aan te gaan omdat er financiële zekerheid is.

Binnen het georganiseerde bedrijfsleven is het ondernemersfonds in een relatief korte periode onmisbaar geworden. De gesprekken bevestigen dit statement. Alle bij de evaluatie betrokken partijen staan achter de stelling dat ‘een collectief fonds van, voor en door ondernemers’ noodzakelijk is om een gebied op de kaart te zetten.

Met andere woorden: er zijn voldoende argumenten voor het voortzetten van het ondernemersfonds. Maar er is zeker nog ‘werk aan de winkel’...

Onderzoek naar hogere bijdrage

Op basis van de huidige criteria van de SOFA is het jaarlijkse budget voor overige ondernemersprojecten voldoende. Echter, met de aanbeveling om in een eventuele nieuwe periode ook uit andere sectoren projectaanvragen aan te trekken, is de conclusie dat er meer middelen nodig zijn te rechtvaardigen. Bovendien is geconcludeerd dat de individuele bijdrage in Arnhem beneden het gemiddelde voor vergelijkbare ondernemersfondsen ligt. Deze argumenten leiden tot de aanbeveling om het draagvlak voor een extra opslag te onderzoeken. Vanzelfsprekend altijd onderbouwd vanuit de ambities van het ondernemersfonds.

Zichtbaarheid vergroten

Een conclusie uit alle gesprekken is dat een aanzienlijk deel van de ondernemers onvoldoende bekend is met het ondernemersfonds en haar activiteiten. Dit gaat ten koste van de spreiding van activiteiten over de stad en over diverse sectoren. Het verdient aanbeveling om op korte termijn een strategie te bepalen over de wijze waarop de zichtbaarheid van het ondernemersfonds vergroot kan worden.

Duidelijk is dat de huidige inzet van de SOFA, individuele ondernemerscollectieven en de gemeente niet volstaan. De uitdaging is om de informatie op een meer proactieve en meer creatieve wijze te delen met ondernemers. Daarbij hebben alle zojuist genoemde partijen een verantwoordelijkheid. Er kan niet enkel naar de SOFA worden gekeken als het gaat om de promotie van het ondernemersfonds.

Enkele suggesties (mede op basis van ervaringen elders in het land):

- De heffing die individuele ondernemers betalen wordt niet vermeld op het aanslagbiljet. BRO adviseert de gemeente Arnhem om dat wel mogelijk te maken, zodat iedere ondernemer kan zien hoeveel hij bijdraagt aan het ondernemersfonds (actie gemeente).
- Voeg een bijlage toe aan de aanslag met daarop een korte beschrijving van de doelstelling en activiteiten van het ondernemersfonds en/of maak er melding van in de belastingwijzer van de gemeente (actie gemeente).
- Zet 'social media' (Twitter en/of Facebook) in om de ondernemer te bereiken.
- Het bestuur van de SOFA dient meer te investeren in de beschikbaarheid van (digitaal) promotiemateriaal over het ondernemersfonds. De verschillende ondernemerscollectieven kiezen nu allen een eigen methode met betrekking tot informatieoverdracht naar leden en niet-leden. Coördinatie en aansturing vanuit de overkoepelende stichting draagt bij aan de effectiviteit van communicatie.
- De SOFA kan zich meer laten zien op stadsbrede symposia, beurzen en congressen waarbij ondernemend Arnhem is vertegenwoordigd.
- In aanvulling op reeds bestaande bijeenkomsten voor ondernemers in Arnhem, is het aan te bevelen dat de SOFA zelf partijen en sectoren die het ondernemersfonds niet of nauwelijks weten te vinden actief bij elkaar brengt. In Utrecht worden daarvoor door het ondernemersfonds bijvoorbeeld zogenaamde 'Stadstafels' georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomsten komen vertegenwoordigers van het Utrechtse bedrijfsleven, ken-

nisinstanties en overheid bijeen om kennis te delen en zakelijke relaties aan te knopen. Er is inmiddels een platform ontstaan waarbij de sectoren elkaar regelmatig ontmoeten om vervolgens elkaar te inspireren en nieuwe verbindingen te leggen.

- Stuur minimaal eens per jaar digitale post naar alle bijdrageplichtigen aan het ondernemersfonds. Hierin kan uitleg worden gedaan over de mogelijkheden van het ondernemersfonds, het belang van samenwerking, de resultaten uit het fonds et cetera. De gemeente dient hiervoor haar adressenbestand te delen met de SOFA.

In essentie is het de verantwoordelijkheid van SBA, StAB en de ondernemersverenigingen om de mogelijkheden van het ondernemersfonds te verspreiden onder ondernemers(collectieven). Dat moet ook vooral zo blijven, blijkt uit de evaluatie. De SOFA kan daarbij echter wel (meer dan nu het geval is) een faciliterende rol nemen. Denk dan aan het uitwisselen van ervaringen, aanbieden van professionele ondersteuning, aanwezigheid op stadsbrede ondernemersbijeenkomsten et cetera.

Functie van wijkmanager onderzoeken

In aanvulling op het vergroten van de zichtbaarheid van het ondernemersfonds, ligt er een uitdaging om concentraties van ondernemers in de wijken sterker te betrekken. Voorbeelden zijn buurt- en wijkwinkelcentra. De evaluatie toont aan dat met name deze ondernemers onvoldoende op de hoogte zijn van het bestaan en de mogelijkheden van het ondernemersfonds en drempels ervaren bij het indienen van een aanvraag.

BRO komt met de aanbeveling om een ‘wijkmanager’ te benoemen welke tot taak heeft om de mogelijkheden van het ondernemersfonds te promoten onder ondernemers in de wijken door middel van het voorbereiden en uitvoeren van projecten voor ondernemers. Investing in tijd is voor ondernemers namelijk een andere belemmerende factor bij samenwerkingsprocessen. Een structurele inzet van een manager kan niet op veel steun rekenen. Het gaat om projectmatige inzet.

Nu kent de stad Arnhem de voordelen van professioneel wijkmanagement / winkelstraatmanagement voor ondernemers. De afgelopen jaren zijn positieve ervaringen opgebouwd in onder andere de wijken Geitenkamp en Klarendal en in de staten Steenstraat en Hommelstraat. Sinds kort is het project (wegens het aflopen van subsidie) echter beëindigd, tot teleurstelling van de ondernemers aldaar.

De kosten van professioneel management worden over het algemeen gedragen door een cofinanciering vanuit de gemeente en het ondernemersfonds (indien er geen regionale, nationale of Europese subsidiemogelijkheden zijn).

Overigens klinken er ook kritische geluiden met betrekking tot de inzet van een wijkmanager, met name uit de oprichtingsgroep.

De organisatie

Onderzoek meerwaarde van een Raad van Advies

Met betrekking tot de organisatiestructuur van de SOFA is zojuist geconcludeerd:

1. Om de bekendheid van het ondernemersfonds te promoten, kan het waardevol zijn om diverse sectoren directer te betrekken bij het bestuur.
2. Na het wegvallen van de Kamer van Koophandel is de adviseursfunctie met één organisatie te beperkt.

Het verdient geen aanbeveling om alle mogelijke sectoren die een bijdrage leveren aan het ondernemersfonds met een zetel te vertegenwoordigen in het bestuur. Dat zou nadelige effecten hebben voor de slagkracht en maakt de overlegvorm te complex. Echter, BRO komt wel tot het advies om de meerwaarde van een Raad van Advies te onderzoeken. De Raad van Advies bestaat uit een brede doorsnede van ondernemend Arnhem. Zij zijn de ambassadeurs en de voelsprietten van het fonds. Signalen uit de stad, uit verschillende sectoren en uit de gebieden die relevant zijn voor het fonds, brengen zij bij het bestuur. Zij adviseren het bestuur gevraagd en ongevraagd over het fonds. Zij informeren en enthousiasmeren binnen hun eigen netwerk over het ondernemersfonds. Gemiddeld komt een Raad van Advies tweemaal per jaar bijeen. Denk bij de samenstelling aan een vertegenwoordiging namens:

- de gemeente Arnhem;
- de culturele sector;
- de sportverenigingen;
- de zorgsector;

- de onderwijssector;
- de detailhandel en horeca in de stad;
- et cetera.

Overigens is het heel gebruikelijk dat een ondernemersfonds een Raad van Advies bezit als aanvullend bestuursorgaan. Onder andere in Groningen, Delft en Utrecht zijn positieve ervaringen opgebouwd. Ook deze gemeenten hebben gekozen voor een opslag op de OZB als financiering voor het fonds.

Discussie over positie SBA en StAB

Zowel van de gebiedscollectieven SBA en StAB, als van de SOFA klinken er kritische woorden over de huidige constructie waarbij door SBA en StAB verantwoording dient te worden afgelegd aan de SOFA voor de basisactiviteiten. De nadelen van het huidige construct zijn meermaals benoemd.

Kijken we naar de toekomst dan is het noodzakelijk om het huidige model op onderdelen te wijzigen zodat de situatie voor alle partijen en beter werkbaar wordt. Daarbij zijn er drie varianten denkbaar.

In de eerste variant verandert de rolverdeling en neemt de gemeente Arnhem een grotere verantwoordelijkheid als het gaat om de aansturing en de controle van de basistaken van zowel SBA als StAB. Op basis van een meerjarenbeleidsplan houdt de gemeente jaarlijks budget voor de financiering ervan in uit de inkomsten van het ondernemersfonds. Feitelijk komt de rol van de SOFA bij de basistaken te vervallen.

Het restbedrag keert de gemeente als subsidie uit aan de SOFA en dit bedrag is beschikbaar voor overige ondernemersprojecten. Feitelijk is dit een terugkeer naar de periode voor het ondernemersfonds. Verschil is dat de ondernemersbijdrage in de huidige situatie groter is, ten koste van de gemeentelijke bijdrage. In dit model houdt de SOFA zich enkel bezig met het beoordelen van de overige ondernemersprojecten.

In de tweede variant blijft er tussen SBA / StAB en SOFA ook bij verlenging een directe subsidierelatie bestaan. De spelregels daaromtrent worden echter 'versoepeld'. In de nieuwe situatie komen SBA en StAB met een meerjarenbeleidsplan (incl. begroting) zodat gedurende de looptijd van het Ondernemersfonds niet jaarlijks controle en correspondentie dient plaats te vinden over een plan en begroting. Vanzelfsprekend blijft een jaarlijkse financiële verantwoordelijk (na afloop van het boekjaar) wel een verplichting. Spelregels voor het meerjarenbeleidsplan dienen vooraf te worden geformuleerd zodat kwaliteit gegarandeerd is. Het is hierbij zinvol om te verwijzen naar het recent vastgestelde meerjarenbeleidsplan van de StAB (2015-2018) waarover van verschillende kanten lof klinkt.

Tot slot is het natuurlijk denkbaar dat de huidige situatie onveranderd blijft. Dat wil zeggen een jaarlijkse controle van de SOFA op basis van een kernachtig jaarprogramma incl. begroting. De voor- en nadelen van deze varianten dienen in gezamenlijk overleg tussen betrokken partijen besproken te worden.

Geen overkoepelende fondsmanager

Waar de voordelen van gericht wijkmanagement worden onderkend, zien de organisaties niets in het aanstellen van een fondsmanager. In diverse andere gemeenten die een vergelijkbaar ondernemersfonds kennen, zijn positieve ervaringen opgebouwd met een fondsmanager (Leeuwarden, Delft, Utrecht, Leiden). Een dergelijk manager functioneert als de spin in het web (het aanspreekpunt) voor ondernemers. Voorbeelden van activiteiten zijn:

- Ondernemerscollectieven begeleiden bij een aanvraag.
- Het activeren van gebieden en sectoren die niet betrokken zijn.
- Grote betalers stimuleren actief te participeren.
- Communiceren over de kansen van het ondernemersfonds.

De kosten van een fondsmanager worden gefinancierd uit de algemene middelen van het ondernemersfonds. Partijen in de stad Arnhem zijn ten aanzien van dit laatste punt kritisch. Het geld dient te gaan naar projecten en activiteiten in de stad, niet naar nog meer organisatiekosten.

Aangezien de stad Arnhem in tegenstelling tot andere steden niet werkt met trekkingsgebieden ligt het aanstellen van een fondsmanager niet direct voor de hand.

De activiteiten

Geef ondernemers meer vrijheid bij aanvragen

Er is geconcludeerd dat de stellige focus op de economische effecten van een aanvraag tot de nodige belemmeringen leiden bij diverse gebieden en/of collectieven. Kijkende door de bril van andere ondernemersfondsen in Nederland, dan is het geluid terecht. De focus op economische effecten en de meetbaarheid daarvan dient te worden verbreed. Dit zal de toegankelijkheid van het ondernemersfonds voor bestaande en nieuwe aanvragers vergroten.

Daarvoor in de plaats dient meer maatwerk en een verbreding van de bestedingsdoeleinden te komen. Wat de ondernemers middels een collectief voordragen als een project / activiteit in een willekeurig gebied, voldoet blijkbaar aan een behoefte. Dit kunnen ook prima projecten zijn die betrekking hebben op het onderhoud van de openbare ruimte, het bevorderen van de veiligheid, het verhogen van de sfeer/beleving, het verhogen van de onderlinge saamhorigheid et cetera. 'Van, voor en door ondernemers': ook in Arnhem dient dit de basis te vormen van het ondernemersfonds. Het moeten echter altijd projecten zijn die bovenop de inspanningen van de gemeente komen. Er mag geen sprake zijn van vervanging.

Het sturen op economische effecten kan natuurlijk één van de criteria blijven, waarbij het best mogelijk is dat aan 'project A' voorrang wordt verleend omdat de economische effecten groter zijn dan bij 'project B'.

Met nadruk merken we op dat deze aanbeveling in strijd is met de oorspronkelijke opzet van het ondernemersfonds in Arnhem. Diverse bij de oprichting betrokken verenigingen zijn dan ook kritisch ten aanzien van dit punt. Een fundamentele discussie over de essentie van het ondernemersfonds door de betrokken partijen is daarom waardevol.

Blijf innovatie / creativiteit stimuleren

Het ondernemersfonds heeft tot taak om collectieve initiatieven in de stad te stimuleren en te ondersteunen. Naar de toekomst toe is het waardevol om te benadrukken dat het fonds niet de status mag krijgen van een permanente subsidiepot voor bestaande activiteiten. In de huidige situatie is daar een criterium voor opgenomen, namelijk dat het eerste jaar 100% van de kosten kunnen worden gedekt, in het tweede jaar 50% en in het derde jaar moet de activiteit zichzelf kunnen financieren. Deze basisregel dient te worden gecontinueerd ter stimulans voor de innovatie.

Tot slot

Tijdig opnieuw evalueren

De SOFA heeft nog een aantal verbeterlagen te maken. Zeker indien de adviezen met betrekking tot een structuurverandering worden overgenomen. Het is belangrijk om daarom tijdig opnieuw het functioneren van te evalueren. Het advies luidt om na een drietal volledig operationele jaren (2015-2017) opnieuw een spiegel voor te houden. Overigens niet alleen om eigen resultaten te reflecteren, maar ook om eventuele landelijke ontwikkelingen rondom ondernemersfondsen te betrekken op de situatie in Arnhem. De wereld van ondernemersfondsen is sterk in ontwikkeling.

De resultaten van deze evaluatie bieden een goede basis om het ondernemersfonds in Arnhem op onderdelen aan te scherpen. De conclusie is dat het ondernemersfonds onmiskenbaar heeft bijgedragen aan de stedelijke economie. De komende periode is het zaak om met de aanbevelingen in dit rapport een aantal kwaliteitslagen te maken.

VERANTWOORDING

DE UITGANGSPUNTEN

Start van het ondernemersfonds

Zoals in de inleiding benoemd ligt er een tweetal aanleidingen ten grondslag aan de oprichting van het ondernemersfonds in Arnhem. Allereerst een steeds groter wordende vraag om de praktijk van 'freeriding' op te lossen, waarbij slechts een deel van de ondernemers op vrijwillige basis meebetaalt aan gemeenschappelijke voorzieningen en een ander deel wel de lusten maar niet de lasten draagt. Dit kan echter niet los worden gezien van de afbouw van de gemeentelijke bijdrage aan de Stichting Binnenstadsmanagement Arnhem (SBA) en de Stichting OKA-Services (anno 2014 Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB) genoemd).

In 2010 wordt, in navolging van andere steden in Nederland, door de gemeenteraad (op advies van diverse ondernemerscollectieven) de keuze gemaakt voor een gemeentebreed ondernemersfonds, 'van, voor en door ondernemers, waarmee de economie van Arnhem vanuit ondernemershoek een impuls krijgt. Een ondernemersfonds is een goed middel om de organisatiegraad, de belangenbehartiging en de lobbykracht van ondernemers te versterken en om hun verantwoordelijkheid voor de bedrijfsomgeving vorm te geven.

De basis voor dat fonds is een verhoging van de onroerendezaakbelasting (OZB) voor de categorie niet-woningen. Het opslagpercentage wordt jaarlijks vastgesteld door de gemeenteraad op basis van

de wensen van ondernemers. In 2013 en 2014 bedraagt dat percentage 3%.

In de praktijk gaat het om een bedrag van circa € 16 per € 100.000,- onroerende WOZ-waarde (Wet Onroerende Zaken) in 2014, resulterend in een fonds met een voeding van € 865.000,-. Het tarief per individu is verdeeld in een gebruikersdeel (€ 8,- per € 100.000,- WOZ) en een eigenarendeel (eveneens € 8,- per € 100.000,- WOZ). De niet-commerciële ondernemingen (onderwijs, zorg, cultuur) doen als OZB-betalers volledig mee.

De doelstellingen van het ondernemersfonds staan beschreven in het 'Uitwerkingsmodel ondernemersfonds Arnhem', zoals vastgesteld december 2009. Het is tot stand gekomen in samenwerking met de initiatiefgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van City Centrum Arnhem (CCA), Koninklijke Horeca Nederland, afdeling Arnhem (KHN), Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA), VNO-NCW / MKB – afdeling Arnhem, Vereniging Winkeliers Kronenburg, Woonboulevard Arnhem, hierbij gefaciliteerd door de Kamer van Koophandel Centraal Gelderland en de gemeente Arnhem.

Kortweg is het ondernemersfonds bestemd voor collectieve belangen van ondernemers. Alles wat ondernemers zelf langs democratische weg als hun collectieve belang aanwijzen, is een legitiem bestedingsdoel. Mits de activiteit of het project maar een bijdrage leveren aan het versterken van de Arnhemse economie.

Organisatie

Het beheer van de financiële middelen vrijkomende uit het ondernemersfonds is in handen van de Stichting Ondernemersfonds Arnhem (SOFA). Het ondernemersfonds is opgericht onder de afspraak dat in het vierde jaar geëvalueerd zou worden. Volgens de statuten van de SOFA bestaat het bestuur uit tenminste drie en hooguit zeven personen. De personen hebben een relevante staat van dienst en affiniteit met het bedrijfsleven in Arnhem. Ten tijden van deze evaluatie bestaat het bestuur uit een vijftal personen, allen voorgedragen door verschillende ondernemerscollectieven in de stad. De taken van het bestuur zijn onder andere:

- Het beheren van het ondernemersfonds.
- Het toewijzen van gelden uit het ondernemersfonds aan de SBA en de StAB.
- Beoordelen van projectaanvragen bestemd voor het potje overige ondernemersprojecten.
- Verantwoording afleggen over de besteding van de verkregen middelen.
- Verbetering van de samenwerking tussen ondernemers en de gemeente.

De gemeente Arnhem

De gemeente is niet vertegenwoordigd in het bestuur van de SOFA. Zij int de heffing bij de belastingplichtigen en zorgt voor bevoorschotting van de toegekende subsidie aan de SOFA. De stichting is belast met de daadwerkelijke besteding. Echter, het gebruik van het OZB-instrument zorgt ervoor dat de middelen in het ondernemersfonds publieke middelen betreffen, waardoor de gemeente

formeel verantwoordelijk is voor de incasso, besteding en verantwoording van de middelen.

De gemeente heeft geen directe rol bij de bestemming van de gelden. Echter, de partijen hechten waarde aan een goede afstemming en een transparante werkwijze met als gevolg dat een gemeentelijk ambtenaar uit het beleidsveld 'economie' als adviseur is betrokken bij de SOFA en de vergaderingen van het bestuur bijwoont.

Werking van het ondernemersfonds

Uit het voorgaande valt op te maken dat het beschikbare geld wordt toegewezen aan een drietal afzonderlijke belanghebbenden, namelijk.

- De Stichting Binnenstadsmanagement Arnhem (SBA). SBA is een publiek private samenwerking tussen diverse, op economische gronden bij de binnenstad van Arnhem betrokken, partijen.
- De Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB), voorheen Stichting OKA Services. StAB is hét loket voor collectieve ondernemersactiviteiten en -projecten op de zes open Arnhemse bedrijventerreinen.
- Overige ondernemersprojecten.

Dat verdient een nadere toelichting.

Bij de start van het ondernemersfonds is door de gemeenteraad geconcludeerd dat de bestaande samenwerkingsorganisaties in de binnenstad en op de bedrijventerreinen hun bestaansrecht in de

periode voor het ondernemersfonds hebben bewezen. De grote Arnhemse ondernemersorganisaties onderschrijven de gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente én bedrijfsleven voor het financieren en in standhouden van deze organisaties en het belang van een substantiële ondernemersbijdrage hierin. Daarom wordt de basisfinanciering van (alleen) deze organisaties voor hun bestaande basisactiviteiten vanaf 2010 (StAB) / 2011 (SBA) ook uit het ondernemersfonds Arnhem bekostigd. Daarnaast verstrekt SOFA financiële bijdragen aan nieuwe ondernemersprojecten, die daarvoor verzoeken indienen.

Stichting Binnenstadsmanagement Arnhem

Vanaf 2011 stelt het binnenstadsmanagement jaarlijks een begroting op waaraan een inhoudelijk en financieel toekomstbestendig meerjarenbeleids- en activiteitenplan (2011 – 2014) ten grondslag ligt.

Er wordt een splitsing gemaakt tussen standaardactiviteiten (zoals promotie, bloembakken, sfeerverlichting e.d., gefinancierd uit de jaarlijks toe te kennen basisfinanciering SBA) en extra / nieuwe projectmatige activiteiten (waarvoor aanvullende projectfinanciering nodig is). Voor de financiering van het ondernemersaandeel in de basisfinanciering is in de periode 2011-2014 een beroep gedaan op de Stichting Ondernemersfonds Arnhem (SOFA). Dan gaat het om €350.000,- in 2011 en € 400.000,- in 2012 t/m 2014. Over de toekenning van het budget voor basistaken is een overeenkomst gesloten tussen SOFA, SBA en de gemeente Arnhem. Hiermee wordt een minimaal basisniveau van organisatie en standaardactiviteiten gegarandeerd. Ook de gemeente levert jaarlijks een bijdrage.

Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen

De toekenning van financiering aan de Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen gaat op eenzelfde wijze als voor het binnenstadsmanagement. Er wordt dus ook een splitsing gemaakt tussen de standaardactiviteiten (zoals het organiseren van bijeenkomsten, het komen tot afspraken) en nieuwe projectmatige activiteiten (waarvoor aanvullende projectfinanciering nodig is). Voor de basisfinanciering wordt een beroep gedaan op het ondernemersfonds Arnhem. Vertalen we dit naar bedragen dan gaat het om € 65.000,- in 2010 en 2011 en € 110.000,- in 2012 t/m 2014. Vergelijkbaar aan de SBA, is ook over de toekenning van het budget voor basistaken een overeenkomst gesloten tussen SOFA, StAB en de gemeente Arnhem. Daarin is onder andere vastgelegd dat het jaarplan van StAB door de SOFA jaarlijks wordt getoetst aan de hand van de meerjarrenvisie. Op basis van haar beoordeling adviseert SOFA de gemeente, die het jaarplan en de gevraagde vergoeding marginaal toetst en bij een positief advies van de SOFA de vergoeding zal goedkeuren.

Overige ondernemersprojecten

Naast de financiering van de basisactiviteiten van de SBA en de StAB is er een restbudget beschikbaar voor overige ondernemersactiviteiten. Dit onderdeel is voor een breed scala aan projectvoorstellen, die een impuls geven aan de economie van een gebied, sector of hele stad. Projecten die de innovatiekracht van Arnhem bevorderen genieten de voorkeur, maar ook andere activiteiten kunnen ondersteund worden. De SOFA beslist zelf, onafhankelijk en op afstand van de gemeente, over de besteding van de beschikbare middelen. Eén keer per jaar is het mogelijk een aanvraag in te die-

nen. Tenzij er budget overblijft aan het einde van het jaar. In dat geval wordt het ondernemersfonds een tweede keer opengesteld. Aan het indienen van een aanvraag liggen een aantal voorwaarden ten grondslag. Zo kunnen overige projectaanvragen alleen door Arnhemse ondernemerscollectieven worden ingediend, zijnde verenigingen, stichtingen of ontwikkelpartnerschappen. Dit zijn tijdelijke samenwerkingsverbanden tussen partners om een project voor te bereiden en voor te dragen voor subsidiëring. Een van de partners fungeert als aanvrager. Daarnaast dienen projectaanvragen volgens een vastgesteld format te worden ingediend en geschiedt beoordeling op basis van vastgestelde toetsings- en beoordelingscriteria. In het Uitwerkingsmodel ondernemersfonds Arnhem is een uitgebreide lijst met criteria opgenomen.

Inkomsten en uitgaven

Het evaluatieverslag van de SOFA biedt ruimschoots inzicht in de financiële prestaties van het ondernemersfonds. Onderstaand wordt enkel de samenvattende tabel gepresenteerd.

Tabel: overzicht inkomsten en uitgaven 2010-2013

	Budget	Toegekend overige projecten	StAB	SBA
2010	€ 400.000,-	€ 256.000,-	€ 65.000,-	€ -
2011	€ 645.000,-	€ 250.000,-	€ 65.000,-	€ 350.000,-
2012	€ 865.000,-	€ 329.000,-	€ 110.000,-	€ 400.000,-
2013	€ 865.000,-	€ 330.000,-	€ 110.000,-	€ 400.000,-

Bron: Evaluatieverslag 2010-2013 Stichting Ondernemersfonds Arnhem

Het resterende beschikbare budget komt tegemoet aan de organisatiekosten van de SOFA. Jaarlijks gaat het om een bedrag van € 30.000,-.

Het ondernemersfonds Arnhem is in de periode 2010-2013 zeven maal opengesteld voor subsidieaanvragen. In totaal ontving de SOFA 137 aanvragen voor een totaalbedrag van € 4,5 miljoen. Van de 137 aanvragen voldeden er 47 aan de doelstelling en voorwaarden van het ondernemersfonds. Aan deze aanvragen is in totaal € 1,1 miljoen subsidie toegekend. Deze cijfers staan los van de vaste jaarlijkse bijdrage aan SBA en StAB.

Activiteiten

Met de middelen uit het potje overige ondernemersprojecten zijn de afgelopen periode activiteiten in de stad ondersteund. Een beknopt overzicht van deze activiteiten is opgenomen in de bijlagen bij deze rapportage. Voor een beschrijving van de projecten zie de website, de jaarverslagen van de SOFA (tevens beschikbaar via de website) en het evaluatieverslag van de SOFA over de periode 2010-2013.

RESULTATEN GESPREKSRONDE

Introductie

In samenspraak met de betrokken partijen is gekozen voor een kwalitatieve onderzoeksmethode. Er zijn individuele en groeps gesprekken gevoerd met onder andere vertegenwoordigers van het binnenstadsmanagement (SBA), de Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB), het bestuur van de Stichting Ondernemersfonds Arnhem (SOFA), grote OZB-betalers, de gemeente en de oprichtingsgroep. Met deze personen is gesproken over de ervaringen gedurende de afgelopen periode. De conclusies ten aanzien van deze gesprekken worden in dit hoofdstuk gepresenteerd. Per gesprekspartner worden de belangrijkste resultaten beknopt opgesomd in de bijlage bij deze rapportage. In dit hoofdstuk worden de resultaten gebundeld.

Een lijst met gesprekspartners is opgenomen in de bijlagen bij deze rapportage. Ze zijn geselecteerd door BRO in samenspraak met de gemeente Arnhem en de SOFA.

Algemene conclusies

Toegevoegde waarde ondernemersfonds

Vrijwel alle gesprekspartners zijn overtuigd van de meerwaarde van een ondernemersfonds voor de stad Arnhem. De aanpak van freeriders is door de geïnterviewde personen benoemd als het

grootste pluspunt. Ondernemers die voorheen profiteerden van de diensten van de eigen ondernemersvereniging maar niet betaalden, investeren in de huidige situatie mee in de economie van de stad. De energie van ondernemers uit zich sinds de start van het ondernemersfonds in de daadwerkelijke projecten en activiteiten, waar voorheen veel energie verloren ging in het verzamelen van geld. Dit kan niet los worden gezien van de tevredenheid over het systeem van de OZB-opslag. Het feit dat de betrokkenen hebben gekozen voor een goedkoop en eenvoudig systeem resulteert in positieve geluiden. Later komt dit uitgebreid aan de orde.

In het verlengde van het voorgaande is het voor de collectieven Stichting Binnenstadsmanagement Arnhem (SBA) en Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB) een groot voordeel dat er meer zekerheid bestaat voor de financiering van de basisactiviteiten. Als gevolg hiervan kunnen zij een langetermijnvisie ontwikkelen en voor een langere periode contractuele verplichtingen aangaan. Dit bevordert de professionaliteit van de stichtingen.

Vanzelfsprekend schuilt de toegevoegde waarde van het ondernemersfonds ook in een breder en uitgebreider activiteitenprogramma. De financiering van verschillende activiteiten zou niet mogelijk zijn geweest zonder de middelen uit het ondernemersfonds. Echter, partijen zien ook in dat met name de binnenstad hiervan profiteert.

Het bestuur van de SOFA merkt tevens op dat er een professionaliseringsslag is gemaakt in de samenwerkingsprocessen in de stad.

Doordat cofinanciering gemiddeld genomen een aanvullende eis is voordat een aanvrager een toekenning van financiële middelen uit het ondernemersfonds krijgt, zoeken collectieven van ondernemers de samenwerking op. Maar ook los van de cofinanciering ontstaan er nieuwe samenwerkingen. Neem bijvoorbeeld de aansluiting van de Steenstraat bij de SBA. Het bestuur ziet echter ook in dat de samenwerkingsgedachte nog in de kinderschoenen staat en dat hier de komende jaren nog kansen liggen.

De gesprekspartners zien tevens dat de stad Arnhem duidelijk hinder ervaart van de sterke concurrentiestrijd tussen steden en de gevolgen van de economische crisis. Arnhem dient extra hard te werken om bezoekers en investeringen naar de stad te trekken. De stad staat nu eenmaal minder op het netvlies dan steden in bijvoorbeeld de Randstad. Om de stad te promoten, is een gezamenlijk fonds van ondernemers noodzakelijk.

Er zijn echter ook kanttekeningen te plaatsen bij de toegevoegde waarde. Zo heerst er eensgezindheid over het achterblijven van de gewenste innovatie van ondernemersprojecten, benoemd als centrale doelstelling van het ondernemersfonds. Creativiteit en vernieuwingsdrang zijn slechts bij een kleine groep ondernemers waarneembaar.

Daarnaast merken SBA en StAB op dat de komst van het ondernemersfonds weliswaar heeft geresulteerd in een toename van de financiële middelen, maar ook in een toename van de administratieve belasting. De verantwoordingsplicht over de uitgaven richting de SOFA is een struikelblok (zie vervolg).

Tot slot delen de gesprekspartners de mening dat enkele sectoren en partijen de weg naar het ondernemersfonds niet of nauwelijks weten te vinden waardoor de toegevoegde waarde niet in de hele stad zo zal worden ervaren. Zo zijn er nog geen aanvragen geweest uit de hoek van sport en zorg, terwijl zij wel bijdragen aan het ondernemersfonds (zie vervolg).

Bekendheid ondernemersfonds

De bekendheid van het ondernemersfonds / de SOFA onder de individuele ondernemers enerzijds, maar anderzijds onder de ondernemerscollectieven in de stad is een primair aandachtspunt voor een eventuele nieuwe periode. Alle gesprekspartners benadrukken dat een grote groep ondernemers niet op de hoogte is van het bestaan van het ondernemersfonds / de SOFA.

Ondanks dat het informeren over het bestaan van collectieve ondernemersactiviteiten geen op zichzelf staand doel mag worden, dient er meer geïnvesteerd te worden in acties om de bekendheid te vergroten. Met name in de wijken en sectoren waar geen aanvragen zijn gedaan. Gesprekspartners zien echter in dat er ergens een grens ligt als het gaat om de acties. Welke middelen ook worden ingezet, een deel van de ondernemers is op geen enkele wijze te informeren omdat simpelweg de interesse ontbreekt. Er dient niet ongelimiteerd geld te worden geïnvesteerd in informatiecampaagnes. Primair zijn de middelen bedoeld voor projecten ter impuls van de Arnhemse economie.

Partijen zijn het erover eens dat het investeren in de bekendheid niet enkel een taak is van de SOFA, maar ook van de ondernemerscollectieven en de gemeente Arnhem. Bovendien geeft de SOFA aan dat reeds meerdere middelen worden ingezet ter promotie van het ondernemersfonds, waaronder persberichten, mailings, de eigen website www.ondernemersfondsarnhem.nl en interviews met de pers (radio en gedrukte media). Verschillende suggesties zijn ter tafel gekomen waarvan een deel is overgenomen in de aanbevelingen behorende bij dit rapport.

Verdeling budget

Zoals in het voorgaande hoofdstuk geschetst worden de inkomsten uit het ondernemersfonds verdeeld over de SBA, de StAB en het restantbudget voor overige ondernemersprojecten.

Zoomen we allereerst in op de basisfinanciering van SBA en StAB dan zijn de direct betrokkenen (SBA, StAB en SOFA) het erover eens dat deze financiering niet thuishoort bij het ondernemersfonds. Dit is een opvallende conclusie aangezien er bij de start bewust de keuze is gemaakt voor deze verdeling. De argumentatie kan worden samengevat middels een tweetal argumenten:

Allereerst ervaren de genoemde partijen administratieve hinder van het controleproces. Jaarlijks dienen SBA en StAB een programma en begroting op te stellen voor de basisfinanciering. In de huidige constructie hebben zowel het eigen bestuur van de stichting als het bestuur van de SOFA een controlerende functie. Voor SBA en StAB een bureaucratische operatie, voor de SOFA hinderlijk aangezien zij weinig invloed heeft op de basisfinanciering. Zij krijgt jaarlijks een

begroting welke reeds is goedgekeurd door het eigen bestuur en waarvan verondersteld mag worden dat er op zorgvuldige wijze keuzes zijn gemaakt. Veel invloed is er niet.

Ten tweede zijn de partijen van mening dat de financiering van de basisactiviteiten een groot deel van het budget uit het ondernemersfonds opslokt, waardoor er relatief een beperkt budget resteert voor projectfinanciering van nieuwe ondernemersinitiatieven. Dit is waar het ondernemersfonds mede voor is opgericht. Zij vragen daarom om een grotere rol van de overheid als het gaat om de financiering van de basisactiviteiten.

Kortom, de partijen spreken een voorkeur uit voor een andere positionering van SBA en StAB ten opzichte van de SOFA of een andere werkwijze met betrekking tot het verantwoordingsproces. Zodoende kan de SOFA meer tijd en energie steken in overige ondernemersinitiatieven.

Overigens herkennen ook de andere gesprekspartners (niet zijnde SBA, StAB en SOFA) het beeld. Zij vullen aan dat de binnenstad met grote regelmaat ook nog een beroep doet op de middelen uit het potje voor overige ondernemersprojecten, wat ervoor zorgt dat de middelen voor de rest van de stad nog beperkter zijn.

Stadsbreed versus gebiedsgericht

Een vervolg op het voorgaande is de discussie of het budget uit het ondernemersfonds toebehoort aan de promotie van de stad Arnhem of aan de individuele gebieden / wijken in de stad. Diverse vergelijkbare ondernemersfondsen in het land werken conform de

laatste methode, wat inhoudt dat de middelen terugvloeien naar de gebieden waar het geld is opgehaald. Voorbeelden van gemeenten met deze constructie zijn Utrecht, Leiden en Delft.

Gemiddeld genomen staan de gesprekspartners achter de Arnhemse methode waarbij de economie van de stad centraal staat. Indirect profiteren alle ondernemers van een bloeiende stedelijke economie, zo luidt de algemene opinie. Een gebiedsgerichte insteek is radicaal anders dan waarvoor het ondernemersfonds is opgericht. Echter, een evenwichtige spreiding van projecten over de hele stad mag niet ontbreken. Een groot deel van het budget komt immers uit de gebieden buiten de binnenstad. Direct of indirect dienen ook daar de voordelen van het ondernemersfonds ervaren te worden.

De overige ondernemersprojecten

Zojuist is reeds een aantal zaken omtrent de activiteiten van het ondernemersfonds aan de orde gekomen. We verplaatsen nu de focus van de basisactiviteiten naar de middelen beschikbaar voor overige ondernemersprojecten.

Zonder op alle afzonderlijke projecten in te gaan, is er overtuiging bij de gesprekspartners dat een deel van de projecten niet van de grond zou zijn gekomen zonder het ondernemersfonds. In die zin heeft het fonds geleid tot de gewenste verbreding van het programma in de stad. Vertaald naar cijfers dan zijn er in de periode 2010-2013 circa 50 projecten / activiteiten ondersteund met een totaal van circa € 1,2 miljoen. Ruim de helft van dit bedrag is (naast de financiering van basisactiviteiten) geïnvesteerd in projecten in de binnenstad. Deze cijfers roepen bij meerdere gespreks-

partners het gevoel op dat er erg veel geld naar de binnenstad gaat en dat er te weinig aanvragen komen uit andere gebieden in de stad. Eerder is dit punt reeds benoemd.

Bij het bestuur van de SOFA en de oprichtingsgroep heerst teleurstelling vanwege het gevoel dat de zo gewenste creativiteit / innovatie zo moeizaam van de grond komt bij ondernemers. Te vaak is er sprake van herhaling of enkel een nieuwe naam (maar geen inhoudelijke vernieuwing). Dit is mede een verklaring voor het gegeven dat er in de periode 2010-2013 90 subsidievragen zijn afgewezen.

Tot slot komen vrijwel alle gesprekspartners met een waarschuwing aan het adres van de SOFA. Namelijk, zorg dat het ondernemersfonds niet vervalt tot een 'evenementenfonds'. Zij zien dat het met name evenementenorganisatoren zijn die de weg naar het ondernemersfonds goed weten te vinden.

Aanvraagprocedure

Eén maal per jaar kunnen ondernemerscollectieven een aanvraag voor projectfinanciering indienen bij de SOFA (indien er geld overblijft, wordt het fonds een tweede keer opengesteld). Hiervoor dienen zij een formulier te downloaden op de website van de SOFA. Bij de partijen die een beroep doen op de middelen heerst tevredenheid over de procedure. Zeker van de partijen die ook bij andere fondsen ervaring hebben met subsidieaanvragen, klinkt er lof voor de procedure van de SOFA. Zo zijn de voorwaarden voorafgaand aan het invullen helder en is het formulier eenvoudig in te vullen. Indien een aanvraag wordt afgewezen, zijn er voldoende

mogelijkheden voor feedback van het bestuur en/of secretariaat. Bovendien krijgen aanvragers (binnen de grenzen van het toelaatbare) een tweede kans om tot een verbeterde aanvraag te komen.

Gedeelde kanttekening is dat het voor kleinere ondernemerscollectieven (zoals ondernemersverenigingen in wijkwinkelcentra) met name de eerste keer moeilijk kan zijn. De beschikbaarheid van een helpende hand bij het secretariaat van de SOFA dient met name voor deze groep beter gepromoot te worden.

Op onderdelen zijn er echter verbeterpunten te benoemen. Deze komen hierna aan de orde.

Voorwaarden voor projectfinanciering

Tijdens de gesprekken is ruimschoots aandacht besteed aan de voorwaarden die gelden voor toekenning van een aanvraag voor projectfinanciering uit het ondernemersfonds. Op diverse fronten komen de gesprekspartners tot aanbevelingen:

- De organisaties die met regelmaat een beroep doen op het ondernemersfonds zijn van mening dat dat de aanvraagprocedure vaker opengesteld dient te worden dan twee keer per jaar. Achtergrond van deze wens is de snelheid van ontwikkelingen anno 2014. Ondernemers die kansen zien, willen ze graag zo snel mogelijk verzilveren. Deze mogelijkheid bestaat binnen de huidige regelgeving van de SOFA niet.
- Bij langlopende projecten (bijvoorbeeld langer dan zes maanden) zou het een optie zijn om een tussentijdse verantwoording in te voeren. Dit maakt het mogelijk om eventueel bij te sturen.

- In de huidige situatie worden aanvragen uit verschillende gebieden en sectoren op dezelfde wijze beoordeeld. Daarbij wordt onder andere een motivatie gevraagd van de economische effecten van het project / de activiteit. Voor de StAB schuilt hierin een belangrijk bezwaar. Waar het in de binnenstad vrijwel altijd gaat om het aantrekken van extra bezoekers (dus directe economische effecten), zijn op de bedrijventerreinen vaak hele andere zaken aan de orde. Denk daarbij aan de thema's veiligheid, bewegwijzering, zichtbaarheid, ruimtelijke kwaliteit et cetera. Het economisch effect is dan een indirecte afgeleide van de activiteit. Uit de hoek van onder andere de StAB komt de kritiek dat ondernemers zelf dienen te bepalen waarin zij wensen te investeren in het gebied. Criteria zijn daarbij noodzakelijk, maar definieer die per gebied anders (afhankelijk van de vormen van bedrijvigheid).
- In het verlengde van het voorgaande punt wordt bij de beoordeling van een aanvraag gekeken naar de mate van innovatie voor de stad. De gesprekspartners stellen vrijwel unaniem dat het niet mogelijk is om projectaanvragen op verschillende locaties (neem bijvoorbeeld de binnenstad en een wijkwinkelcentrum) op dezelfde wijze te beoordelen. Ambities en behoeften kunnen per gebied ver uit elkaar liggen.

Organisatiestructuur SOFA

Zoals in het voorgaande hoofdstuk beschreven bestaat het stichtingsbestuur van de SOFA uit tenminste drie en ten hoogste zeven personen. Ten tijde van de evaluatie heeft een vijftal personen zitting in het bestuur. Ze zijn voorgedragen door:

- Woonboulevard Arnhem;

- City Centrum Arnhem (CCA);
- Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA);
- Koninklijke Horeca Nederland (KHN);
- Winkelcentrum Kronenburg.

Deze organisaties maakten tevens deel uit van de oprichtingsgroep.

Uit de gesprekken die zijn gevoerd kan de algemene opinie worden geformuleerd dat het bestuur een vrij eenzijdige samenstelling kent. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de gesprekspartners begrijpen dat de initiatiefnemers ook het voortouw nemen in de eerste bestuursjaren.

Echter, de evaluatie dient volgens de gesprekspartners te worden aangegrepen om naar aanvulling te zoeken van het bestuur en/of een nieuw orgaan in het leven te roepen in de vorm van een Raad van Advies c.q. Raad van Toezicht. De achtergrond van deze wens komt voort uit het feit dat er diverse sectoren zijn die wel een bijdrage leveren aan het ondernemersfonds maar verder geen bestuurlijke betrokkenheid hebben. Denk bijvoorbeeld aan de sportsector, maatschappelijke voorzieningen (onderwijs, zorg), dienstverlening et cetera. Aan de andere kant waarschuwen anderen voor een te brede samenstelling van het bestuur. Dit zou nadelig kunnen werken voor de slagkracht.

Bijkomend voordeel van bestuurlijke betrokkenheid van andere sectoren is dat zij de weg naar het ondernemersfonds beter weten te vinden.

Tot slot kan geconcludeerd worden dat het verdwijnen van de Kamer van Koophandel als een gemis wordt ervaren. Sinds 1 januari 2014 is daardoor slechts de gemeente Arnhem nog als adviseur van het bestuur betrokken.

Financieringsmethode

Vanzelfsprekend is er tijdens de gesprekken ook ruimschoots aandacht besteed aan de huidige financieringsmethode: een collectieve opslag op de OZB voor niet-woningen binnen de gemeentegrenzen. Hieronder de belangrijkste conclusies.

- Aan de basis zijn alle gesprekspartners het eens met het feit dat ondernemers als collectief dienen bij te dragen aan de kracht van de stedelijke economie.
- Ook omtrent de financieringsmethode heerst eensgezindheid. Als voordelen worden benoemd:
 - De methode is eenvoudig uit te leggen aan ondernemers.
 - De kosten aan inning en beroeps- en bezwaarprocedures zijn verwaarloosbaar.
 - De methode houdt rekening met de omvang van bedrijven waardoor iedere ondernemer een andere bijdrage levert.
 - Eigenaren van een niet-woning betalen ook mee.
 - De hele stad is betrokken.
- Kanttekening, ook reeds eerder benoemd, is dat veel ondernemers de essentie en de achtergrond van het ondernemersfonds niet kennen. Het begint met het feit dat ondernemers niet weten welke bedrag zij jaarlijks afstaan ten behoeve van het ondernemersfonds.

Hoogte opslag

Ondernemers en vastgoedeigenaren van niet-woningen binnen de gemeente Arnhem betalen over 2014 een bijdrage van € 8,- per € 100.000,- OZB-waarde. Is er sprake van eigendom en gebruik in één hand dan is het jaarlijkse bedrag € 16,- per € 100.000,- OZB-waarde. Ter illustratie: indien de vastgoedwaarde van een object € 1.000.000,- bedraagt en er is sprake van eigendom en gebruik dan is de voeding aan het ondernemersfonds in 2014 € 160,-.

Algemeen geluid uit de gesprekken is dat niet het bedrag per individu centraal dient te staan maar de totale opbrengst binnen het ondernemersfonds. En juist dit bedrag wordt als (te) beperkt ervaren om de ambities waar te maken. Er blijft, na aftrek van de basisfinanciering aan SBA en StAB € 355.000,- over voor overige ondernemersprojecten. Voor een stad als Arnhem, hoofdstad van de provincie, is dit minimaal. Zeker als er ook nog rekening dient te worden gehouden met de spreiding van projecten over de stad.

De gesprekspartners pleiten voor een onderzoek naar het verhogen van de individuele bijdrage in het ondernemersfonds.

BIJLAGEN

GESPREKSPARTNERS EVALUATIE ONDERNEMERSFONDS ARNHEM

Datum gesprek	Gesprekspartner	Gespreksvorm	Organisatie / Functie
30-4-2014	Caro Delsing	Telefonisch	Freelancer kunst- & cultuursector. Regelmatig aanvrager
1-5-2014	Peter de Haan	Individueel gesprek	Site Director AkzoNobel. Grote OZB-betaler
1-5-2014	Jos Wegdam	Groepsgesprek	Voorzitter City Centrum Arnhem (CCA). Oprichtingsgroep
1-5-2014	Marion Hendriks	Groepsgesprek	Beleidsadviseur Kamer van Koophandel. Oprichtingsgroep
1-5-2014	Theo Lustig	Groepsgesprek	Winkelcentrummanager Presikhaaf. Oprichtingsgroep
1-5-2014	Bart van Meer	Groepsgesprek	Voorzitter Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA). Oprichtingsgroep
1-5-2014	Jeroen Mertens	Groepsgesprek	Bestuur Grootwinkelbedrijf Arnhem
1-5-2014	Suzanne Brands	Groepsgesprek	Voorzitter Ondernemersvereniging Steenstraat
1-5-2014	Yeliz Ates	Groepsgesprek	Namens Winkeliersvereniging De Drieslag
1-5-2014	Jan van Egmond	Groepsgesprek	Bestuur Winkeliersvereniging Geitenkamp
7-5-2014	Paméla Zeylstra	Groepsgesprek	Stichtingsmanager Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB)
7-5-2014	Bob Kobessen	Groepsgesprek	Bestuursadviseur Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB)
7-5-2014	Han Overkamp	Individueel gesprek	Binnenstadsmanager Stichting Binnenstadsmanagement Arnhem (SBA)
7-5-2014	Marieke van Kessel	Individueel gesprek	MWORK-S. Regelmatig aanvrager
7-5-2014	Gerrit van Ingen	Groepsgesprek	Gemeente Arnhem. Afdeling belastingen
7-5-2014	Carlo Verhoef	Groepsgesprek	Gemeente Arnhem. Afdeling Belastingen
9-5-2014	Mirjam Molenaar	Individueel gesprek	Gemeente Arnhem. Programmamanager, voormalig hoofd Economische Zaken
9-5-2014	Walter Tusschenbroek	Groepsgesprek	Bestuur Woonboulevard Arnhem. Oprichtingsgroep
9-5-2014	Ernst Wilton	Groepsgesprek	Voorzitter Koninklijke Horeca Nederland (KHN) afdeling Arnhem. Oprichtingsgroep
9-5-2014	Sander Wind	Groepsgesprek	Secretaris Koninklijke Horeca Nederland (KHN) afdeling Arnhem. Oprichtingsgroep
9-5-2014	Hanneline Oosting	Individueel gesprek	Manager Regiomarketing Gelderland / RBT-KAN. Regelmatig aanvrager

Datum gesprek	Gesprekspartner	Gespreksvorm	Organisatie / Functie
9-5-2014	Ad van Beers	Groepsgesprek	Voorzitter Stichting Ondernemersfonds Arnhem (SOFA)
9-5-2014	Arjen van Kempen	Groepsgesprek	Bestuur Stichting Ondernemersfonds Arnhem (SOFA)
9-5-2014	Paul van Ek	Groepsgesprek	Bestuur Stichting Ondernemersfonds Arnhem (SOFA)
9-5-2014	Petra Kerkhof	Groepsgesprek	Secretaris Stichting Ondernemersfonds Arnhem (SOFA)
13-5-2014	Alex van Hooff	Telefonisch	Directeur Burgers'Zoo. Grote OZB-betaler
23-5-2014	Frank Stöteler	Telefonisch	Vice-voorzitter College van Bestuur Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN). Grote OZB-betaler

1. Conclusies SBA	2
2. Conclusies StAB	4
3. Conclusies oprichtingsgroep	6
4. Conclusies regelmatige aanvragers	8
5. Conclusies ondernemersverenigingen	10
6. Conclusies grote OZB-betalers	12
7. Conclusies gemeente	14
8. Conclusies bestuur SOFA	16

Toegevoegde waarde Ondernemersfonds:

- De stad Arnhem heeft een Ondernemersfonds nodig om de stad op de kaart te zetten
- Het fonds heeft de laatste jaren duidelijk een toegevoegde waarde gehad

Samenwerking

- Samenwerking met de gemeente is prima. Maar dat was voor introductie van het Ondernemersfonds ook zo

De methode

- De opslag op de OZB is een goed model. Het werkt snel en eenvoudig
- Het ambitieniveau van het Ondernemersfonds moet wellicht omhoog maar daar is meer geld voor nodig
- Het bedrag dat nu beschikbaar is voor overige ondernemersprojecten is relatief laag

De organisatie

- Het bestuur van de SOFA is onvoldoende zichtbaar in de ondernemerswereld
- Echter, zij leveren een maximale inzet binnen de huidige structuur
- Kijk eens kritisch naar de samenstelling van het bestuur in relatie tot 'ondernemend Arnhem'. Zijn alle sectoren wel vertegenwoordigd?
- Er gaat veel tijd zitten in beleidsmatige voorbereiding en verantwoording
- Het binnenstadsmanagement moet anders worden gepositioneerd ten opzichte van het Ondernemersfonds. Zowel het eigen bestuur als het bestuur van de SOFA heeft nu een controlefunctie.
- In relatie tot het voorgaande zou de gemeente meer initiatief kunnen nemen

De activiteiten

- SOFA moet nadrukkelijker aandacht hebben voor de spreiding van projecten
- Uit het potje voor overige projecten gaat er wel erg veel geld naar evenementen

Werkwijze aanvragen

- De procedure werkt goed en de criteria zijn helder
- Anno 2014 gaan ontwikkelingen in ondernemerswereld zo snel dat je de aanvraagprocedure frequenter zou moeten open stellen.
- Het Ondernemersfonds moet ervoor waken dat zij niet vervalt tot een loketfunctie voor regelmatige aanvragers

Wat moet beter?

- Een te grote groep ondernemers weet niet van het bestaan van een Ondernemersfonds. Dit is niet alleen een taak van de SOFA maar ook van de individuele ondernemersverenigingen en intermediairs

StAB

Toegevoegde waarde Ondernemersfonds:

- De StAB is verzekerd van inkomsten, die beduidend hoger liggen dan de periode voor het Ondernemersfonds
- De keerzijde is dat het Ondernemersfonds voor een veel hogere administratieve belasting heeft gezorgd
- In relatie tot het voorgaande geldt de hogere belasting met name voor de basistaken

Samenwerking

- De samenwerking met de gemeente verloopt al jaren goed

De methode

- Er is meer geld nodig om ambities waar te maken

De organisatie

- Er zou een sterk vereenvoudigde toekenning en toetsing van de bijdrage voor de basistaken van StAB moeten komen
- Zowel het eigen bestuur als het bestuur van de SOFA heeft nu een controlefunctie
- Het bestuur staat op te grote afstand van de projecten
- SOFA handelt nu met name reactief. Dat zou meer proactief moeten worden

De activiteiten

- Het Ondernemersfonds focust op de economische effecten van projecten en die zijn op een bedrijventerrein moeilijker aan te tonen dan in de binnenstad
- Daardoor kunnen projecten als beveiliging en onderhoud van terreinen niet worden gefinancierd uit het potje voor overige ondernemersprojecten

Werkwijze aanvragen

- Met enige ervaring is het redelijk eenvoudig om een projectaanvraag in te dienen

Wat moet beter?

- Een ruime meerderheid van de ondernemers is niet bekend met het bestaan van het Ondernemersfonds. Er moeten inspanningen worden geleverd om dat te verbeteren maar het mag ook geen doel op zichzelf worden
- De bestuurlijke samenstelling dient een afspiegeling te zijn van sectoren en gebieden

Toegevoegde waarde Ondernemersfonds:

- De structurele financiering van ondernemersactiviteiten is een grote vooruitgang
- Ondernemers kunnen zich concentreren op de projecten in plaats van de financiering
- Een Ondernemersfonds is noodzakelijk om de stad op de kaart te zetten
- Er zijn nieuwe evenementen georganiseerd die anders niet van de grond waren gekomen
- Het Ondernemersfonds mag niet resulteren in een afwachtende houding van ondernemers. Dat gevaar is aanwezig

Samenwerking

- De samenwerking met de gemeente is nog altijd prima
- Er is nog te weinig samenwerking tussen gebieden en tussen sectoren. Dat heeft tijd nodig

De methode

- De partijen staan nog altijd achter het systeem. Door de gemeentebrede aanpak zijn de lasten per ondernemer te rechtvaardigen
- Het is belangrijk dat verenigingen aanvullende budgetten (blijven) werven naast de inkomsten uit het Ondernemersfonds
- Om de ambities waar te maken moet het opslagpercentage omhoog
- Een aantal partijen is ongelukkig met de vaste bijdragen aan SBA en StAB. Er kan te gemakkelijk verantwoording worden afgelegd. Wellicht moet een andere partij dan de SOFA er kritisch naar kijken. Ook de gemeente Arnhem heeft een plicht als het gaat om binnenstads- en parkmanagement

De organisatie

- In het bestuur van de SOFA hebben de goede personen zitting. Ze leveren veel energie
- Het is belangrijk dat er niet al te veel geld naar personele bezetting binnen de SOFA gaat (dus geen dure fondsmanager aanstellen)

De activiteiten

- Er ontstaan te weinig innovatieve / creatieve aanvragen uit ondernemerskringen
- Bestuur SOFA kijkt kritisch naar spreiding activiteiten over de stad. Een aantal gebieden is echter niet te bewegen
- Misschien gaat er (te) veel geld naar de binnenstad maar we hebben het dan ook over de 'huiskamer' van Arnhem
- Het stimuleren van innovatie kan ook los van de financiering worden gezien. Er zijn evenementen die om structurele ondersteuning vragen. Dit kan nu gezien de criteria niet
- Ben in buurten en wijken minder streng met de toetsingscriteria. Ondernemers kunnen zelf prima bepalen waar ze geld voor nodig hebben. Het is onmogelijk om een aanvraag in de binnenstad hetzelfde te beoordelen als in bijvoorbeeld de Geitenkamp

Werkwijze aanvragen

- Het systeem werkt prima. De eerste keer kan het voor kleinere collectiviteiten echter lastig zijn
- Het secretariaat van de SOFA of het bestuur is altijd welwillend om uitleg te geven of feedback te verzorgen
- Aanvragers krijgen indien sprake is van een afwijzing altijd een tweede kans

Wat moet beter?

- Er dient verder geïnvesteerd te worden in de naamsbekendheid van het Ondernemersfonds. Dit is niet alleen een taak van de SOFA maar ook van alle ondernemerscollectieven in de stad
- De SOFA kan slimmer omgaan met het zoeken van de publiciteit

Toegevoegde waarde Ondernemersfonds:

- Het Ondernemersfonds is belangrijk voor de economische ontwikkeling van de stad Arnhem
- Er is een bredere programmering van activiteiten en evenementen in de stad ontstaan

Samenwerking

- Ondernemerscollectiviteiten weten elkaar sneller te vinden sinds de start van het Ondernemersfonds. Zo ontstaat er een bundeling van krachten
- In tegenstelling tot andere steden speelt er in Arnhem nauwelijks een discussie over het takenpakket van de gemeente in relatie tot die van het Ondernemersfonds

De methode

Niet van toepassing

De organisatie

- Het is niet vreemd dat de SOFA nog niet overal bekend is. Een dergelijk proces kost tijd
- De gemeente zou het Ondernemersfonds zelf meer kunnen promoten. Aan de andere kant laten veel ondernemers zich niet eenvoudig informeren
- Er mag niet onevenredig veel geld gaan naar personele inzet van de SOFA. Het geld is bedoeld voor projecten
- De SOFA zou gedurende het jaar nadrukkelijker naar buiten kunnen treden. Het bestuur vervult nu geen ambassadeursfunctie
- Kijk kritisch naar een goede vertegenwoordiging van sectoren en gebieden in het bestuur of in een Raad van Toezicht

De activiteiten

- Er zijn projecten die langer financiële ondersteuning verdienen dan twee jaar. Het heeft geen in om te 'vernieuwen om te vernieuwen'

Werkwijze aanvragen

- De criteria voor projectaanvragen zijn vooraf helder
- Het aanvraagformulier werkt eenvoudig. Het is een verademing in relatie tot andere fondsen
- Voor kleinere collectiviteiten kan het helpen om ondersteuning te bieden bij een aanvraagprocedure. De mogelijkheid daartoe is niet breed bekend
- De onderbouwing van het bestuur van de SOFA is over het algemeen goed. Anders zijn er voldoende mogelijkheden tot contact
- De bestuurswijziging van de SOFA heeft wel tot een andere interpretatie geleid van de criteria
- Het Ondernemersfonds dient vaker dan 2 keer per jaar te worden opengesteld voor aanvragen. De ontwikkelingen in ondernemerswereld gaan snel. Ideeën komen en gaan...
- Bij langlopende projecten (vanaf 6 maanden) kan het waardevol zijn om een tussentijdse verantwoording in te voeren

Wat moet beter?

- De SOFA is te beperkt zichtbaar in de stad. Successen kunnen nadrukkelijker gevierd worden door bijvoorbeeld de pers te betrekken
- De SOFA zou meer verbanden kunnen leggen tussen regelmatige aanvragers en ondernemerscollectiviteiten
- Introduceer vaste richtlijnen (een standaard formulier) voor de verantwoording van projecten

Toegevoegde waarde Ondernemersfonds:

- Het idee is goed alleen blijkt in de praktijk dat meerdere gebieden geen gebruik maken van het Ondernemersfonds, mede omdat de mogelijkheden niet bekend zijn
- Zonder collectieve financiering gaat er veel tijd verloren met het verzamelen van geld
- Er komen duidelijk meer projecten van de grond door het bestaan van een Ondernemersfonds

Samenwerking

- Een goed voorbeeld van de kansen op het vlak van samenwerking is het aansluiten van de Steenstraat bij de binnenstad
- Er liggen duidelijk kansen door actiever te werken aan dwarsverbanden / kruisbestuivingen tussen gebieden in de stad

De methode

- Er heerst eensgezindheid over de methode, het tarief en de verdeelsleutel SBA, StAB en overige projecten
- Maar... SBA en StAB kunnen te makkelijk hun gang gaan door vaste jaarlijkse budgetten

De organisatie

- SOFA werkt bureaucratisch en autoritair. In de wijken en buurten moet je blij zijn met ieder initiatief. Focus dan niet te strikt op alle criteria
- Er dient meer transparantie te komen omtrent de uitgaven. Het idee heerst dat er nu slechts een klein aantal partijen is dat de wegen naar het fonds goed kent
- Er is meer controle nodig op het bestuur van de SOFA, bijvoorbeeld door de installatie van een Raad van Toezicht

De activiteiten

- Innovatie komt moeizaam van de grond, mede doordat projecten ruim voor uitvoering ingediend dienen te worden. Reserveer ook budget voor plotselinge kansen of stel het fonds vaker open voor aanvragen
- Ondersteun activiteiten langer dan twee jaar
- In de buurten en wijken is er ook geld nodig voor de uitvoering van projecten. Investeer in wijkwinkelmanagement
- Het geld uit het fonds mag niet gaan naar het financieren van onderzoeken

Werkwijze aanvragen

- Ondernemers in de kleinere winkelcentra hebben behoefte aan hulp bij de aanvraagprocedure. Een wijkwinkelmanager zou die rol prima kunnen vervullen

Wat moet beter?

- SOFA, de verenigingen en de gemeente dienen de mogelijkheden van het Ondernemersfonds actiever te promoten
- De vertegenwoordigers van verenigingen / gebieden en regelmatige aanvragers horen minimaal eens per jaar bij elkaar te worden gebracht

Toegevoegde waarde Ondernemersfonds:

- Voor alle ondernemers is het positief wanneer er wordt geïnvesteerd in de Arnhemse economie, zeker in tijden wanneer de consument steeds kritischer wordt
- Voor de grote betalers in de stad is de bijdrage aan een Ondernemersfonds minimaal in vergelijking tot andere uitgaven
- Voor de stad Arnhem is het belangrijk dat het Ondernemersfonds een vervolg krijgt

Samenwerking

- Binnen projecten kan er meer worden gezocht naar samenwerkingen tussen partijen en gebieden

De methode

- De gekozen methode is verdedigbaar. Iedereen draagt een steentje bij. Bovendien is het principe voor een ondernemer begrijpelijk
- Het is belangrijk dat het geld beschikbaar is voor de stad Arnhem en niet volledig verdwijnt in de wijken
- Er is nog meer geld nodig voor overige projecten om de ambities van Arnhem waar te maken

De organisatie

- Het Ondernemersfonds heeft onvoldoende een gezicht in de stad. Dit kan en moet beter
- Het gevoel heerst dat slechts een kleine kring in Arnhem de weg tot het Ondernemersfonds weet te vinden
- Echter, investeer niet in betaalde krachten bij de SOFA. Het is een illussie om alle ondernemers in de stad te bereiken. Probeer creatief te zijn
- Waarom is de controle op SBA geen onderdeel van de gemeente Arnhem?

De activiteiten

- Het is belangrijk dat de SOFA borgt dat de aanvragen zich spreiden over de stad. Het gevoel heerst dat de binnenstad bovenmatig profiteert van de middelen
- De grote betalers hebben geen behoefte aan 'eigen' projecten. Er moet sprake zijn van een bredere maatschappelijke of economische relevantie

Werkwijze aanvragen

Niet van toepassing

Wat moet beter?

- Er dient meer geïnvesteerd te worden in de zichtbaarheid van de SOFA

Toegevoegde waarde Ondernemersfonds:

- Er is nog te weinig sprake van innovatie als gevolg van de inspanningen door het Ondernemersfonds
- Bij de start van het Ondernemersfonds is bewust de keuze gemaakt om ondernemers veel vrijheid te geven bij de besteding van de middelen. De evaluatie is het moment om die keuze te onderzoeken
- Duidelijk is dat er professionele organisaties bestaan in de binnenstad en op de bedrijventerreinen
- Daarnaast zijn er met name in de binnenstad veel projecten gerealiseerd

Samenwerking

Niet van toepassing

De methode

- Het principe van een OZB-opslag is een eenvoudig en goedkoop instrument om het beoogde doel te bereiken

De organisatie

- Enkele verenigingen en uitvoeringsorganisaties in de stad weten de weg tot het Ondernemersfonds goed te vinden
- Je kunt je afvragen wat de rol van de SOFA is / moet zijn bij de SBA en de StAB. Ze hebben beide een eigen bestuur wat reeds controlerend dient te zijn
- Bovendien is de rol van de SOFA bij de controle van de begrotingen van de SBA en de StAB beperkt. Over het algemeen staat de jaarlijkse vaste bijdrage niet ter discussie
- Wellicht zou de gemeente nadrukkelijker kunnen sturen op de begrotingen van de SBA en de StAB
- Het bestuur van de SOFA dient zich nadrukkelijker te manifesteren binnen ondernemend Arnhem
- Door het wegvallen van de Kamer van Koophandel is de gemeente nog maar de enige adviseur van de SOFA. Dit is geen wenselijke situatie

De activiteiten

- Er gaat in verhouding erg veel geld naar evenementen. Het mag geen 'evenementenfonds' worden
- Er dienen aanvullende / afwijkende criteria te komen voor de projecten van de SBA en de StAB. Op bedrijventerreinen ligt de focus minder op economische effecten dan in de binnenstad
- Een vergelijkbare denkwijze gaat op voor de activiteiten in buurten en wijken. Je kunt niet in alle gebieden op dezelfde wijze projecten beoordelen. Innovatie is maatwerk

Werkwijze aanvragen

Niet van toepassing

Wat moet beter?

- SOFA en de verenigingen dienen meer te investeren in de zichtbaarheid in de stad / bekendheid van het Ondernemersfonds
- Het is belangrijk om kritisch te kijken naar de spreiding van projecten over de stad en over verschillende sectoren

Toegevoegde waarde Ondernemersfonds:

- De problematiek van de free-riders is met de introductie van het Ondernemersfonds opgelost
- Helaas weten de grote betalers en de non-profit sector de weg naar het fonds niet of nauwelijks te vinden
- Er is een professionaliseringsslag gemaakt in de samenwerkingsgedachte

Samenwerking

- Het Ondernemersfonds heeft het samenwerken tussen verenigingen gestimuleerd

De methode

- In de huidige vorm is de SOFA een uitvoerder van het besluit van de gemeenteraad uit 2010
- Ondernemend Arnhem is positief over de basisconstructie onder de financiering. De opslag op de OZB is eenvoudig uit te leggen, eerlijk en goedkoop
- Met de huidige inkomsten is het een illusie om het geld terug te laten vloeien naar de wijken (trekkingsgebieden in termen van het Ondernemersfonds). Er is per gebied te weinig beschikbaar om een programma van de grond te krijgen
- SOFA staat welwillend tegenover een nieuwe constructie ten aanzien van de begrotingen van SBA en StAB. Voor de SOFA is de huidige controlefunctie een belasting
- Daarnaast zijn het met name de basistaken die gefinancierd worden uit de vaste bedragen. Deze taken dragen niet bij aan de centrale doelstelling van het Ondernemersfonds, namelijk innovatie
- In relatie tot de twee voorgaande punten is het verdedigbaar wanneer de gemeente Arnhem nadrukkelijker een sturende en controlerende rol aanneemt

De organisatie

- Er moet zoveel mogelijk geld naar daadwerkelijke activiteiten en projecten gaan. Het aanstellen van een fondsmanager heeft daar een negatieve invloed op
- SOFA zou best actiever het Ondernemersfonds in de stad willen promoten maar de grenzen van het vrijwilligerswerk zijn bereikt
- Het is onwenselijk dat er nog maar één adviseur binnen de SOFA actief is (namelijk de gemeente)

De activiteiten

- Een fors deel van het budget gaat naar evenementen. Het Ondernemersfonds mag echter geen 'evenementenfonds' worden. Inhoudelijke spreiding van projecten is een aandachtspunt
- Bij de start is bewust de keuze gemaakt om het geld te investeren in de stad Arnhem. Daar is het rendement van de investeringen het grootst
- Het secretariaat en het bestuur van de SOFA zijn altijd toegankelijk voor ondernemers om een aanvraag te begeleiden. Er is ook regelmatig sprake van 'massagewerk'

Werkwijze aanvragen

- SOFA grijpt meerdere instrumenten aan om het bestaan onder de aandacht te brengen: persberichten, de website, mailings, interviews radio en De Gelderlander et cetera
- Binnen het bestuur heerst de overtuiging dat iedere ondernemer eenvoudig het aanvraagformulier zou moeten kunnen invullen

Wat moet beter?

- Er is nog te weinig sprak van innoverende projecten / activiteiten
- Er moet gewerkt worden aan de spreiding van aanvragen over sectoren

